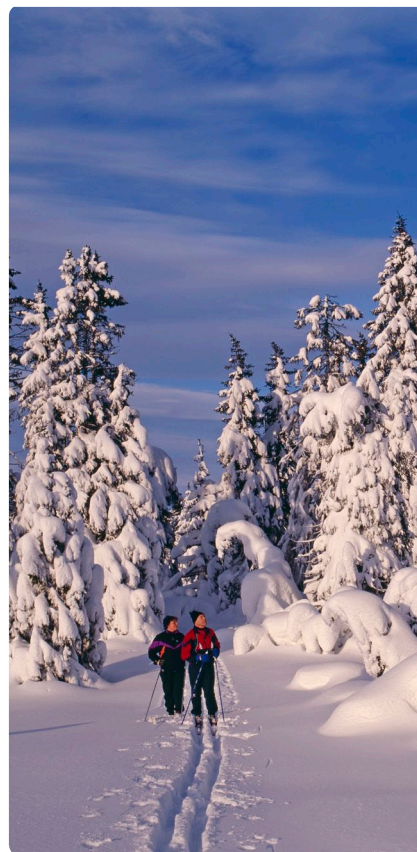
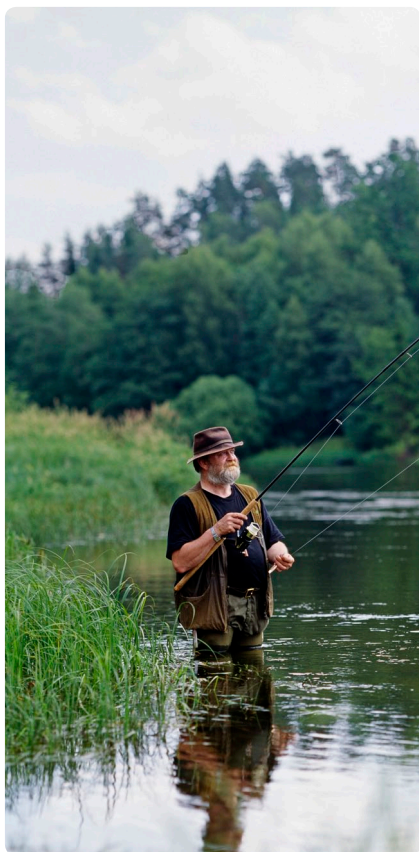

Förslag till mål för friluftslivspolitik

Redovisning av ett regeringsuppdrag

RAPPORT 6476 • MARS 2012

Förslag till mål för friluftslivspolitiken

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM Gruppen AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00 Fax: 010-698 10 99

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6476-1

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2012

Elektronisk publikation
Omslag: Pix Gallery och
Christina Frimodig

Förord

Den här rapporten är Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget mål för friluftslivspolitiken. Grunden finns i propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238.

Rapporten ger förslag på tio mätbara mål för friluftslivspolitiken och förslag till hur arbetet för att uppfylla målen kan genomföras och följas upp. Naturvårdsverket har också identifierat ett antal frågor som vi bedömer behöver lösas för att friluftslivspolitiken ska uppfyllas.

Förslaget har arbetats fram efter samråd med ca 20 myndigheter och organisationer och i dialog med ett ännu större antal aktörer. Christina Frimodig har varit projektledare för uppdraget. Ett stort tack till alla er som visat sånt engagemang för friluftslivsfrågorna och delat med er av er kunskap och erfarenhet.

Stockholm i februari 2012
Naturvårdsverket

Innehåll

FÖRORD	4
INNEHÅLL	5
SAMMANFATTNING	7
Förslag till mål för friluftslivspolitiken	7
Arbetsprocessen	8
Arbetet framöver	8
Frågor att lösa	8
SUMMARY	9
Draft objectives for the outdoor recreation policy	9
The work process	10
The work ahead	10
Issues to resolve	10
UPPDRAGET	12
Hur har arbetet gått till?	12
MÅLSTRUKTUR	15
Förutsättningar för arbetet	15
ARBETET FRAMÖVER	17
Uppföljning av friluftslivspolitiken	17
FÖRSLAG MÄTBARA MÅL FÖR FRILUFTSLIVSPOLITIKEN	19
Övergripande mål	19
1. Tillgänglig natur	21
2. Starkt engagemang och samverkan	22
3. Allemansrätten grunden för friluftslivet	23
4. Tillgång till natur för friluftsliv	24
5. Attraktiv tätortsnära natur	25
6. Hållbar regional tillväxt	26
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet	27
8. Ett rikt friluftsliv i skolan	28
9. Friluftsliv för god folkhälsa	29
10. God kunskap om friluftslivet	30
FRÅGOR SOM BEHÖVER LÖSAS	31
ORDFÖRKLARING	34

KÄLLFÖRTECKNING	36
BILAGA 1. TIO NÄTVERK FÖR FRILUFTSLIV	37
BILAGA 2. SAMHÄLLSEKONOMISK KONSEKVENSANALYS	41
BILAGA 3. KOPPLINGAR TILL MILJÖMÅLEN	44

Sammanfattning

Naturvårdsverket har, på uppdrag av regeringen, tagit fram förslag till mätbara mål för friluftslivspolitiken, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer. Utgångspunkten har varit regeringens proposition Framtidens friluftsliv 2009/10:238. Till varje mål finns en beskrivning, ett antal preciseringar och hur målet ska följas upp.

Förslag till mål för friluftslivspolitiken

1. Tillgänglig natur

Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom all planering, information och förvaltning av natur-, kulturlandskap och friluftsliv.

2. Starkt engagemang och samverkan

Fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det finns etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

3. Allemansrätten grunden för friluftslivet

Allemansrätten värnas och har starkt stöd hos allmänhet, markägare, föreningar och företag.

4. Tillgång till natur för friluftsliv

Samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

5. Attraktiv tätortsnära natur

Befolkningen har tillgång till ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

6. Hållbar regional tillväxt

Friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till en stark och hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt. Branschen för natur- och kulturturism är etablerad. Upplevelserna kännetecknas av kvalitet, tillgänglighet och säkerhet. Den ekonomiska aktiviteten bedrivs utifrån en helhetssyn med hänsyn till ekologiska och sociala värden.

7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

8. Ett rikt friluftsliv i skolan

Förskolor, skolor och fritidshem bedriver regelbunden friluftslivsverksamhet och undervisning i natur- och kulturlandskapet med god pedagogisk kvalitet inom ramen för förskolans och skolans styrdokument.

9. Friluftsliv för god folkhälsa

En ökande andel av befolkningen är regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet för ökad folkhälsa.

10. God kunskap om friluftslivet

Det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag har god kunskap och kompetens i frågor kring friluftsliv och natur/kulturturism.

Arbetsprocessen

Förslagen till mål är framtagna efter en omfattande process där ca 250 personer deltog i Tankesmedja för friluftsliv 2011, ca 20 myndigheter och organisationer har arbetat aktivt i tio nätverk för att ta fram underlag och där 111 organisationer har lämnat synpunkter på utskickad remiss.

Arbetet framöver

Naturvårdsverket föreslår att alla involverade myndigheter och organisationer tar aktiv del i att nå målen och att varje mål har en samordnande myndighet. Vidare föreslår Naturvårdsverket att uppföljningen av Friluftslivsmålen följer Miljömålen struktur, där Naturvårdsverket har ett samlat ansvar för att rapportera och övriga myndigheter rapporterar till Naturvårdsverket.

Frågor att lösa

Naturvårdsverket har identifierat ett antal frågor som vi anser behöver lösas för att målen i friluftslivspolitiken ska ha möjlighet att uppfyllas. Det handlar bland annat om

- att flera myndigheter behöver förtydliganden i regleringsbrev eller instruktioner
- resurser för friluftslivspolitiken
- möjlighet till forskning, statistik och uppföljning av målen
- översyn och komplettering av friluftslivets verktyg
- samordning på regional nivå
- förtydligande av friluftslivsmålen relation till miljömålen

Summary

On behalf of the government, the Environmental Protection Agency (Naturvårdsverket) has developed proposals for measurable objectives for the outdoor recreation policy, after consultation with the relevant authorities and organisations. The starting point was the government's bill for Future outdoor recreation 2009/10:238 (Framtidens friluftsliv 2009/10:238). For each case there is a description, a number of refinements and details of how the objective should be followed up.

Draft objectives for the outdoor recreation policy

1. Accessible nature

There is ample opportunity for people to enjoy the countryside and spend time outdoors, which satisfies people's varying needs. Areas with good accessibility are indicated, known and appreciated and are managed on a long term basis. Accessibility has a high priority in all planning, information and the management of the countryside and outdoor recreation.

2. Strong commitment and cooperation

More and more people are spending an increasing amount of time pursuing outdoor recreational activities. There are established structures for dialogue and the coordination of outdoor recreation locally, regionally and nationally.

3. Allemansrätten forms the basis of outdoor recreation

The Common Right of Access to Private Land (Allemansrätten) is strongly supported by the general public, landowners, clubs and associations and businesses.

4. Access to nature for outdoor recreation

Urban planning and land use takes into account the need for access to attractive areas of the countryside.

5. Attractive natural areas close to urban centres

The population has access to the countryside offering major environmental values in terms of recreation, nature and culture close to urban centres.

6. Sustainable regional growth

Outdoor recreation, nature and cultural tourism contribute to strong and sustainable rural development and regional growth. The sector for natural and cultural tourism is established. Quality, accessibility and safety are key features when describing outdoor recreation. Business activities assume a holistic approach and take into account ecological and social values.

7. Protected areas as a resource for outdoor recreation

There are protected areas which are of value for outdoor recreation, they are managed and cared to foster outdoor activities and recreation.

8. Valuable outdoor recreation at school

Nursery schools, primary schools and after-school recreation centres often conduct regular outdoor activities and educational activities in the countryside which is of an excellent pedagogical quality within the framework of the nursery school and the school's policy documents.

9. Outdoor recreation for the good health of the people

An increasing proportion of the population regularly conduct physical activities in the countryside for improved public health.

10. Good knowledge of outdoor recreation

Established research and statistics are available regarding outdoor recreation activities which are based on the subject's diversity and its interdisciplinary nature; the information is also long-term and based on the needs of operators within the field of outdoor recreation. Authorities, organisations, municipalities, land owners and businesses have excellent knowledge and skills relating to issues that concern outdoor recreation activities and natural/cultural tourism.

The work process

Draft objectives have been designed following an extensive process in which approximately 250 people took part in a "Think tank for outdoor recreation 2011" (Tankesmedja för friluftsliv 2011); around 20 government agencies and organizations have worked actively in ten networks in an attempt to develop support documentation, and 111 organizations have provided feedback on the reports that have been sent out.

The work ahead

Naturvårdsverket proposes that all of the authorities and organizations that are involved should take an active role in achieving the objectives and that each objective has a coordinating authority. In addition, Naturvårdsverket proposes that the follow-up of the "Outdoor recreation objectives" (Friluftslivsmålen) comply with the structure of the "Environmental objectives" where Naturvårdsverket has an overall responsibility for reporting and where other authorities report to Naturvårdsverket.

Issues to resolve

Naturvårdsverket has identified a number of issues which we feel need to be resolved so that it will be possible to comply with the objectives of the outdoor recreation policy. These include

- several authorities that need clarification in the form of official document placing appropriations or instructions

- resources for the outdoor recreation policy
- the opportunity to conduct research, access to statistics, and a follow-up of the objectives
- a revision and supplementation of outdoor recreational tools
- coordination at regional level
- clarification of the objectives for outdoor recreation and their relationship to environmental objectives

Uppdraget

Naturvårdsverket fick 2011-01-01 regeringsuppdraget Mål för friluftslivspolitik. Regeringsuppdraget innebär att propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238 ska kompletteras med ett antal mätbara mål.

Regeringens bedömning: Målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. (Framtidens friluftsliv sid 10)

Naturvårdsverket ska, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, utveckla förslag till mätbara mål för friluftslivspolitik. Arbetet ska utgå från de tio punkter som utgör grunden för regeringens bedömning. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 mars 2012.

Regeringsuppdraget handlar om hur staten kan skapa förutsättningar för människors möjligheter att bedriva friluftsliv. Myndigheter bör därför samverka och skapa goda förutsättningar genom att stödja och stimulera friluftslivets aktörer, försäkra tillgång och förbättra tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet.

Det är emellertid inte staten som skapar friluftslivet. Staten har ett ansvar att skapa förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv och att försäkra tillgång och förbättra tillgänglighet till naturen... Därför är det också en angelägenhet för staten att stödja organisationer och enskilda i friluftslivsarbetet. (Framtidens friluftsliv sid 11)

Hur har arbetet gått till?

Myndighetssamverkan

I samband med att propositionen beslutades i Riksdagen december 2010 samlade Naturvårdsverket alla myndigheter med samhällsansvar att arbeta med friluftsliv till ett möte för att diskutera samordningen av friluftslivet. I mötet deltog även paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv, forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Sveriges Kultur- och Fritidschefers förening. När vi i texten framöver skriver myndigheter menar vi även denna grupp av organisationer. De är en viktig förutsättning för att kunna arbeta samordnat med friluftsliv.

Gruppen enades om att arbeta med samordning på följande sätt:

1. Ett myndighetsmöte per år. I myndighetsmötet deltar avdelningschefer eller enhetschefer för de myndigheter som arbetar med friluftsliv. I mötet deltar också organisationerna ovan.
2. Tio nätverk skapades med utgångspunkt från propositionen. Olika myndigheter tog på sig rollen att leda olika nätverk. De deltagande myndigheterna fick sen välja vilka nätverk de ville delta i. Se bilaga 1.
3. Tankesmedjan för friluftsliv. Friluftslivet består av en stor mängd aktörer som inte alla ryms inom samverkan bland myndigheter. För att hålla en god dialog med aktörerna arrangerar Naturvårdsverket, i samarbete med andra myndigheter och organisationer, den årliga Tankesmedjan för friluftsliv.

Detta arbetssätt har vi använt oss av även i arbetet med regeringsuppdraget. Så här har arbetet gått till:

1. De tio nätverken fick i uppgift att arbeta fram förslag till mätbara mål inom respektive område.
2. På Tankesmedjan för friluftsliv i mars 2011 hölls tio workshops för att samla synpunkter från friluftslivets aktörer inför arbetet.
3. De tio nätverken jobbade fram totalt tio förslag till mätbara mål. Grupperna träffades ett antal gånger och varje grupp leddes av en nätverksledare. De tio nätverksledarna träffades också ett antal gånger för att diskutera övergripande upplägg etc.
4. Arbetet har letts av en styrgrupp bestående av Maggie Javelius, Naturvårdsverket, Mari Tastare, Boverket och Bengt Westman, Sveriges Kommuner och Landsting.
5. På Myndighetsmötet för friluftsliv i oktober 2011 gjordes en avstämning av alla målen med de ca 20 myndigheter och organisationer som ingår i myndighetssamverkan.
6. Avstämning med Miljödepartementet.
7. Remissen skickades ut till 290 kommuner och 90 av friluftslivets aktörer, vi fick 111 svar. En sammanfattning av synpunkterna och Naturvårdsverkets åtgärder redovisas närmare på Naturvårdsverket webb.

Förankring myndigheter och organisationer

Myndigheter och organisationer har varit delaktiga i processen att ta fram målen på följande sätt:

1. Startpunkten var Tankesmedjan för friluftsliv. Där samlade alla nätverksgrupper in synpunkter från friluftslivets aktörer. (Markägare, ideella organisationer, utbildningar inom friluftsliv, branschorganisationer, naturturistföretag, kommuner, myndigheter med flera)
2. Nätverken har därefter arbetat fram förslag till mätbara mål för friluftslivet. Nätverken består av de myndigheter (och organisationer) som har valt att ingå. Några nätverk har bestått av många deltagare, andra färre.
3. Vid myndighetsmötet för friluftsliv stämde arbetet av inför remissutskick. Myndigheterna gavs också möjlighet till intern förankring inför detta möte.

Flera myndigheter har varit aktiva och informerat via webbsida, interna informationskanaler och olika råd.

4. Friluftslivets aktörer har haft möjlighet att lämna synpunkter via remissen som skickades ut.

Samhällsekonomisk konsekvensanalys

Den samhällsekonomiska konsekvensanalysen är framtagen av WSP Analys och Strategi, på uppdrag av Naturvårdsverket. Konsulterna är ansvariga för analysens resultat.

Målstruktur

Strukturen på de föreslagna målen har anpassats efter miljömålssystemet och dess språkbruk. Förslaget är, precis som propositionen, uppdelat i tio områden.

Det finns även framtagna preciseringar. Preciseringarna ska ses som en hjälp för att kunna följa upp hur arbetet med friluftslivsmålen går. De utgör ett underlag för det fortsatta arbetet med att utveckla friluftslivsmålen och -politiken.

Förutsättningar för arbetet

Arbetet har genomförts i samverkan mellan Naturvårdsverket och de olika myndigheter och organisationer som ingår i myndighetssamverkan.

Valt år 2020 som målar

Vi har valt att sätta målen till år 2020 för att anpassa oss efter miljömålssystemet. Men tanken är inte att allt arbete ska vänta till dess. Arbetet att uppnå målen bör starta så snart som möjligt. Vissa åtgärder kan inte vänta till år 2020 utan behöver genomföras skyndsamt.

Anpassning till Miljömålssystemet

Såväl styrgrupp som Naturvårdsverket och Miljödepartementet har uttryckt en önskan om att arbetet ska anpassas efter miljömålssystemet. Samtidigt har man uttryckt att det är viktigt att behålla förslagen enkla och konkreta. Tyvärr är det inte helt klart hur miljömålssystemet kommer att fungera framöver. Vi har valt att anpassa oss efter det system som är förslaget men ännu inte beslutat.

Vid arbetet med målen har vikten av att de friluftslivsmål som finns inlagda i miljömålssystemen bör ligga kvar poängterats och att de föreslagna mätbara målen för friluftslivet utgör en komplettering.

Vi har valt att anpassa arbetet på följande sätt:

1. Upplägg – liknar och kompletterar miljömålssystemet
2. Uppföljning – liknar miljömålssystemet
3. Begrepp - liknande begrepp som miljömålen

Upplägg ser därför ut så här:

1. Titel (som miljömålens sätt att uttrycka den, ett tillstånd)
2. Mål (i miljömålen kallas detta för definition)
3. Beskrivning
4. Preciseringar
5. Uppföljning
6. Samordnande myndighet

Några preciseringar ihopslagna

Flera av målen hänger ihop med varann. Vi har därför valt att slå samman vissa preciseringar. Det handlar exempelvis om preciseringen om kompetens, naturvägledning och om dialog. Preciseringen om kompetens finns under mål nummer tio, preciseringen om naturvägledning under mål ett och dialog under mål nummer två, men de gäller för alla målen.

Mål tio snarare en förutsättning

Mål tio handlar om kunskap för friluftslivet, dvs forskning, statistik och kompetens om friluftsliv. Naturvårdsverket ser detta snarare som en förutsättning för att kunna genomföra och följa upp friluftslivspolitiken än som ett mål.

Landskap

Friluftslivet genomförs utomhus i ett natur- och kulturlandskap. Friluftslivet bedrivs med olika inslag av land, vatten och stads- eller byggd miljö. (Se definitioner i kapitlet Ordförklaringar)

Likabehandling

Samtliga mål bygger på ett synsätt där likabehandling, mångfalds-, jämställdhets-, självständighets-, rättighets- och resursperspektivet tillämpas. (Se definitioner i kapitlet Ordförklaringar)

Hållbar utveckling

Samtliga mål bygger på ett synsätt att friluftslivet utövas långsiktigt hållbart. Alltså en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. (Se definitioner i kapitlet Ordförklaringar)

Arbetet framöver

Inom varje mål är flera myndigheter och organisationer inblandade. Naturvårdsverket föreslår att alla involverade myndigheter tar aktiv del i att nå målet. Dessa myndigheter och organisationer genomför olika delar av de åtgärder som ska göras. Ansvaret för måluppfyllelsen är alltså delad mellan alla de myndigheter som deltar i arbetet. Uppföljningen är en naturlig del för att följa arbetet, att komma framåt och få ett gott underlag inför framtida beslut.

Varje mål har en samordnande myndighet. Naturvårdsverket föreslår att denna myndighet har ansvar för att:

- Samordna arbetet med övriga myndigheter och organisationer som berörs
- Tillsammans med övriga myndigheter och organisationer genomföra åtgärder för att nå målet och utveckla frågan inom sitt område
- Utse en kontaktperson inom myndigheten för det mål myndigheten ansvarar för
- Följa upp arbetet och lämna redovisning till Naturvårdsverket

Naturvårdsverket driver sedan tidigare ett arbete med myndighetssamverkan för friluftsliv. Detta arbete pågår kontinuerligt och underlättar för alla myndigheter och organisationer att uppfylla målen i samverkan. Samverkan består av tre delar: Myndighetsmöte, tio nätverk för friluftsliv och Tankesmedjan för friluftsliv.

Uppföljning av friluftslivspolitiken

Naturvårdsverket föreslår att uppföljningen av friluftslivsmålen ska visa hur friluftslivet utvecklas. Den ska visa framgångar och ge signaler om vilka områden som behöver extra insatser. Vi föreslår att Naturvårdsverket får ett samlat ansvar för att rapportera friluftslivspolitikens uppföljning. Det känns naturligt att Naturvårdsverket har denna roll eftersom Naturvårdsverket har ansvar för friluftsförfrågor (Regeringens budgetproposition 2012). Vi föreslår att Naturvårdsverket rapporterar till regeringen hur friluftslivet utvecklas med start två år efter beslutet. Arbetet med uppföljningen behöver utvecklas kontinuerligt.

Eftersom flera av miljömålen behandlar olika aspekter av friluftsliv är det bra att samordna uppföljningen mellan miljömålen och friluftslivsmålen.

Förslaget är att alla de samordnande myndigheterna får uppdraget att rapportera sin bedömning kring hur utvecklingen ser ut till Naturvårdsverket. För att ha underlag till bedömningen kan myndigheten behöva genomföra en uppföljning, ta fram statistik eller samla ihop andra myndigheters statistik.

Naturvårdsverket förslag är att uppföljningen liknar miljömålssystemets och innebär att:

1. Samordnande myndighet har ansvar för bedömningen av ”sitt” mål. Myndigheten har ansvar för att genomföra mätningar eller att samla ihop andra myndigheters statistik för att kunna bedöma möjligheten att nå friluftslivsmålen utifrån dess preciseringar. Bedömningen lämnas till Naturvårdsverket.
2. Naturvårdsverket får i uppdrag att sammanställa uppföljningen.

Uppföljningen bygger på att de samordnande myndigheterna gör en bedömning av hur friluftslivet utvecklas. En enkel sammanfattning av hur bedömningen ser ut:

1. Hur ser tillståndet och utvecklingen ut för det aktuella målet?
2. Bedöms målet vara uppnått 2020 med idag planerade och beslutade styrmedel?
3. Om målet inte bedöms nås, inom vilka områden och vilka insatser behövs för att nå målet?

Uppföljningen bygger på befintliga mätinstrument

I propositionen Framtidens friluftsliv 2009/2010:238 skriver regeringen att arbetet ska ske inom befintliga budgetramar för myndigheterna. Det innebär att förslaget till uppföljning bygger på de mätinstrument som finns tillgängliga idag. Uppföljningen skulle kunna utvecklas att bli mer ändamålsenlig och ge större stöd till friluftslivspolitik. En grundförutsättning för en lyckad uppföljning är en nollmätning. Friluftsliv i förändring, SCB och Naturvårdsverket har tagit fram förslag kring hur man kan utforma forskning och statistik för friluftslivet.

Förslag mätbara mål för friluftslivspolitik

Övergripande mål

I propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238 beskriver regeringen det övergripande målet så här:

Målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Friluftslivsmålen innebär att:

- *Naturen är tillgänglig för alla*
- *Personligt och ideellt engagemang står i centrum*
- *Allemansrätten värnas*
- *Det hållbara brukandet tar hänsyn till friluftslivets behov*
- *Kommunernas ansvar för den tätortsnära naturen är starkt*
- *Friluftslivet bidrar till landsbygdsutveckling och regional tillväxt*
- *Skyddade områden är en tillgång för friluftslivet*
- *Friluftslivet har en given roll i skolans arbete*
- *Fysisk aktivitet och avkoppling stärker folkhälsan*
- *Beslut om friluftsliv fattas med god kunskap.*

Utifrån detta har vi arbetat fram förslag till tio mätbara mål. På sidorna som följer finns förslag till mål, preciseringar, uppföljningsmetoder och samordnande myndighet för varje mål.

Propositionens område	Titel i förslaget	Mål
1. Naturen är tillgänglig för alla	Tillgänglig natur	Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom all planering, information och förvaltning av natur-, kulturlandskapet och friluftsliv.
2. Personligt och ideellt engagemang står i centrum	Starkt engagemang och samverkan	Fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det finns etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

3. Allemansrätten värnas	Allemansrätten grunden för friluftslivet	Allemansrätten värnas och har starkt stöd hos allmänhet, markägare, föreningar och företag.
4. Det hållbara brukandet tar hänsyn till friluftslivets behov	Tillgång till natur för friluftsliv	Samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.
5. Kommunernas ansvar för den tätortsnära naturen är starkt	Attraktiv tätortsnära natur	Befolkningen har tillgång till ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden.
6. Friluftslivet bidrar till landsbygdsutveckling och regional tillväxt	Hållbar regional tillväxt	Friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till en stark och hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt. Branschen för natur- och kulturturism är etablerad. Upplevelserna kännetecknas av kvalitet, tillgänglighet och säkerhet. Den ekonomiska aktiviteten bedrivs utifrån en helhetssyn med hänsyn till ekologiska och sociala värden.
7. Skyddade områden är en tillgång för friluftslivet	Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.
8. Friluftslivet har en given roll i skolans arbete	Ett rikt friluftsliv i skolan	Förskolor, skolor och fritidshem bedriver regelbunden friluftslivsverksamhet och undervisning i natur- och kulturlandskapet med god pedagogisk kvalitet inom ramen för förskolans och skolans styrdokument.
9. Fysisk aktivitet och avkoppling stärker folkhälsan	Friluftsliv för god folkhälsa	En ökande andel av befolkningen är regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet för ökad folkhälsa.
10. Beslut om friluftsliv fattas med god kunskap.	God kunskap om friluftslivet	Det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag har god kunskap och kompetens i frågor kring friluftsliv och natur/kulturturism.

1. Tillgänglig natur

Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom all planering, information och förvaltning av natur-, kulturlandskapet och friluftsliv.

Beskrivning

Sveriges natur- och kulturlandskap är en tillgång för alla människor och är tillgänglig enligt allemansrätten. Friluftsliv och utevistelse kan utövas av alla, men möjligheten att utöva friluftsliv kan vara begränsad på olika sätt. Hur tillgängligt ett område är påverkas av platsens förutsättningar, såsom närhet, information, attraktivitet, närbarhet, framkomlighet och orienterbarhet. Det påverkas också av människors förutsättningar och behov, exempelvis ålder, bakgrund, intresse, språk och funktionsförmåga. Tillgänglighet kan vara av såväl fysisk som mental art.

Precisering

1. Tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet är tillgodosedd inom långsiktig samhällsplanering, förvaltning och skötsel samt fysiska åtgärder, kommunikation, information, vägledning och kunskapsspridning.
2. Utpekade områden för god tillgänglighet är kända, används och uppskattas av besökare.
3. Attraktivt och tillgängligt natur- och kulturlandskap medverkar till ökad användning, hälsa och livskvalitet.
4. Andelen kommuner och länsstyrelser som arbetar med och utvärderar sitt arbete med naturvägledning ökar kontinuerligt.

Uppföljning

- Berörda myndigheter redovisar tillståndet, utvecklingen och behov av åtgärder för förbättrad tillgänglighet till Boverket.
- Boverket genomför enkätundersökning om miljömålet God bebyggd miljö och Naturvårdsverket genomför enkätundersökningen Sveriges Friluftskommun till kommunerna.

Samordnande myndighet

Boverket

Naturvårdsverket (naturvägledning)

2. Starkt engagemang och samverkan

Fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det finns etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

Beskrivning

Friluftsliv bedrivs till stora delar oorganiserat och det personliga engagemanget för friluftsliv i natur- och kulturlandskapet är starka drivkrafter. Samtidigt finns närmare två miljoner medlemskap i Svenskt Friluftslivs medlemsorganisationer, det vill säga ca 20 procent av den svenska befolkningen.

Friluftslivet och natur-/kulturturismen består av många aktörer. För att utveckla förutsättningarna för ett gott friluftsliv behöver aktörernas arbete ske i dialog och samverkan. Det handlar om ideella och kommersiella aktörer, markägare, myndigheter och kommuner med flera. Den lokala dialogen och engagemanget är av stor vikt och kommunerna har en särskild roll att stimulera det lokala friluftslivet.

Preciseringar

1. Andelen kommuner i Sverige som har lokala friluftsråd (eller liknande) ökar kontinuerligt.
2. Länsstyrelserna (eller annan regional huvudman) samordnar arbetet med friluftsliv länsvis och vägleder kommunerna.
3. Det finns ett etablerat nätverk för friluftsliv mellan statliga myndigheter och myndigheterna samverkar med det ideella friluftslivet, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna i syfte att tillgängliggöra svenskt natur- och kulturlandskap.
4. Människors utvistelse i natur- och kulturlandskapet ökar.

Uppföljning

- Naturvårdsverket genomför enkätundersökningen Sveriges Friluftskommun till kommunerna.
- Länsstyrelserna redovisar återkommande till Naturvårdsverket hur de samordnar och vägleder kommunerna.
- Naturvårdsverket utvärderar återkommande dialog- och samverkansarbetet.
- Berörda myndigheter redovisar återkommande till Naturvårdsverket om hur samverkan inom friluftslivet med de ideella, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna ser ut.

Samordnande myndighet

Naturvårdsverket

3. Allemansrätten grunden för friluftslivet

Allemansrätten värnas och har starkt stöd hos allmänhet, markägare, föreningar och företag.

Beskrivning

Allemansrätten är inskriven i grundlagen. Allemansrätten är viktig för människors möjlighet att fritt vistas i natur- och kulturlandskapet, för friluftsliv och för turism. Utgångspunkten är respekt och ansvar för såväl natur- och kulturlandskapet som markägare och andra användare av marken och kan sammanfattas ”inte störa, inte förstöra”.

Preciseringar

1. Effektiv tillämpning av regler och tillsyn som förtydligar allemansrätten. Målet är att allemansrätten långsiktigt stärks.
2. Allmänhetens, markägarnas, föreningars, företags och myndigheters kunskap om allemansrätten är god.
3. Dialog om allemansrätten genomförs för att öka kunskapen, ge större förståelse och finna lösningsmodeller för de konflikter som kan uppstå om allemansrättsrelaterade frågor.

Uppföljning

- Naturvårdsverket redovisar återkommande vilka åtgärder som är genomförda.
- Naturvårdsverket genomför återkommande mätningar/undersökningar av kunskapen om allemansrätten.
- Naturvårdsverket utvärderar återkommande dialogarbetet.

Samordnande myndighet

Naturvårdsverket

4. Tillgång till natur för friluftsliv

Samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

Beskrivning

Friluftsliv är ett allmänt intresse. Friluftslivet tar i sitt utövande hänsyn till andra intressen.

Förutsättningen för friluftsliv är tillgång till natur- och kulturlandskap. Tillgång definieras som att det ska finnas natur- och kulturlandskap att utöva ett friluftsliv i. Hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturmiljöer behöver därför tas vid samhällsplanering och mark/vattenanvändning. Friluftsliv rymmer en stor variation av aktiviteter vilka ställer olika krav på landskapets kvaliteter. Detta medför att det måste finnas en variation av miljöer att tillgå, nära bostaden men också längre bort.

Precisering

1. Antalet områden av lokalt, regionalt och nationellt intresse för friluftsliv som är kända och kartlagda med värdebeskrivningar ökar kontinuerligt.
2. Andelen översiktsplaner som behandlar och visar tillgången till natur- och kulturlandskap med olika upplevelsevärden i hela kommunen ökar och uppdateras kontinuerligt.
3. Friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.
4. Modeller för att lösa ev målkonflikter mellan olika aktörer inom markanvändning är etablerade.

Uppföljning

- Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket redovisar sina kartläggningar till Skogsstyrelsen.
- Boverket genomför enkätundersökningen God bebyggd miljö till kommunerna
- SCB:s redovisar statistik över naturskyddade områden. Berörda ansvariga myndigheter, t ex Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, länsstyrelserna, Hav- och vattenmyndigheten m fl följer upp det hållbara brukandets hänsyn till friluftslivet och redovisar till Skogsstyrelsen.

Samordnande myndighet

Skogsstyrelsen

5. Attraktiv tätortsnära natur

Befolkningen har tillgång till ett tätortsnära landskap med höga friluftslivs-, natur- och kulturmiljövärden.

Beskrivning

Den tätortsnära naturen och bebyggelsens grönområden är viktiga för rekreation och friluftsliv för den stora andel av befolkningen som bor i tätorter. Kommunerna bör särskilt verka för att tillgodose behovet av attraktiv natur i och nära tätorten. Här spelar den kommunala översiktsplanen en nyckelroll. Myndigheter ska samverka och stötta kommunerna i deras arbete samt medverka till att stärka förutsättningarna för friluftsliv och rekreation i tätortsnära natur- och kulturlandskap.

Precisering

1. Tillgången till attraktivt tätortsnära natur- och kulturlandskap ökar genom bevarande, utveckling och nyskapande.
2. Närheten till och inom tätortsnära natur- och kulturlandskap ökar genom stigar, vandringsleder, cykelvägar, ridvägar, information och kollektivtrafik.
3. Andelen av det tätortsnära natur- och kulturlandskapets kvaliteter och upplevelsevärden som är bevarade och utvecklas genom strategisk planering, förvaltning, design, dialog och skötsel ökar kontinuerligt.

Uppföljning

- Boverket följer upp kommunernas översiktsplaner samt planeringsunderlag och strategier för grönstruktur och friluftsliv.
- Naturvårdsverket redovisar kommunala naturreservat med syfte friluftsliv samt LONA-projekt i tätortsnära läge till Boverket.
- Berörda myndigheter redovisar åtgärder för bevarande, utveckling och nyskapande av tätortsnära natur med höga friluftslivs-, natur- och kulturmiljövärden till Boverket.

Samordnande myndighet

Boverket

6. Hållbar regional tillväxt

Friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till en stark och hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt. Branschen för natur- och kulturturism är etablerad.

Upplevelserna kännetecknas av kvalitet, tillgänglighet och säkerhet. Den ekonomiska aktiviteten bedrivs utifrån en helhetssyn med hänsyn till ekologiska och sociala värden.

Beskrivning

Vårt natur- och kulturarv är viktiga tillgångar och möjligheter till företagande för de som bor i den svenska landsbygden. Naturturism är en av de snabbast växande delarna inom turistbranschen och det finns goda förutsättningar att utveckla unika, attraktiva, tillgängliga och hållbara aktiviteter i det svenska natur- och kulturlandskapet. Företagen återfinns ofta på landsbygden, i skärgården och i fjällen. Genom att utveckla kvalitetsarbete, infrastruktur och kompetens kan branschens positiva utveckling fortsätta att bidra till hållbar regional tillväxt (ekonomisk, ekologisk och social). Intäkterna från turismen bidrar till en hållbar lokal utveckling och god livsmiljö.

Precisering

1. Fler stabila företag utvecklar marknaden.
2. Branschen har organiserat sig och utvecklat framgångsrika metoder för hållbara upplevelser och ett samarbete med naturturismens övriga aktörer.
3. Infrastrukturen för hållbara kollektiva transporter är upprustad, förnyad och väl anpassad för att klara av samtidens och framtidens krav på tillgänglighet, funktionalitet och pålitlighet.
4. Modeller för samverkan för att lösa målkonflikter mellan ex vis företag och markägare är etablerade.
5. Antalet kvalitetssäkrade företag ökar kontinuerligt.

Uppföljning

- Årligt statistikarbete inom Tillväxtverket.
- Tillväxtverket redovisar om hur arbetet med kollektiva transporter utvecklas.
- Tillväxtverket redovisar om hur arbetet med samverkan utvecklas.
- Tillväxtverket redovisar antalet kvalitetssäkrade företag.

Samordnande myndighet

Tillväxtverket

7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Beskrivning

Skyddade områden som nationalparker, naturreservat och kulturresevat är en tillgång för friluftslivet och görs tillgängliga där så är lämpligt. Planering, infrastruktur, skötsel och förvaltning för rekreation och tillgänglighet är av stor vikt, vid sidan av skötsel och bevarande av natur- och kulturvärden. Arbetet med friluftsliv i skyddade områden kräver ökad kunskap om besökarnas vanor, beteenden och förväntningar och bör ske med lokal förankring och i samverkan med olika aktörer.

Preciseringar

1. Alla nya beslut om områdesskydd har föreskrifter som inte är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
2. Skyddade områden, som är utsedda som särskilt besöksintressanta, har föreskrifter och skötselplaner som uppdaterats när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
3. Riktlinjer och metoder för zoneringsplanering som planeringsverktyg för friluftsliv inom skyddade områden finns och används i samtliga län samt i kommuner med lämpliga områden.
4. Antalet skyddade områden med syfte friluftsliv ökar kontinuerligt.

Uppföljning

- Länsstyrelserna redovisar till Naturvårdsverket hur arbetet går. Kommunerna redovisar till sin länsstyrelse.
- Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten redovisar till Naturvårdsverket om hur arbetet med zoneringsplanering som arbetsverktyg utvecklas.
- Länsstyrelserna och Hav- och vattenmyndigheten ska vart tredje år sammanställa tillståndet i sina skyddade områden, genom att till Naturvårdsverket redovisa status och trender för friluftsliv och sätta detta i relation till nationella mål. (2014, 2017 osv)
- Naturvårdsverket och SCB redovisar statistik för skyddade områden.

Samordnande myndighet

Naturvårdsverket

8. Ett rikt friluftsliv i skolan

Förskolor, skolor och fritidshem bedriver regelbunden friluftslivsverksamhet och undervisning i natur- och kulturlandskapet med god pedagogisk kvalitet inom ramen för förskolans och skolans styrdokument.

Beskrivning

Förskola, skola och fritidshem utgör viktiga plattformar för att locka till friluftsliv och naturupplevelser. Utemiljön är viktigt för att ge positiva upplevelser och känsla för naturen. Platsen har en stor betydelse för lärandet. Vid utevistelse utvecklar vi vår förståelse för vår egen delaktighet i naturens kretslopp och en hållbar utveckling. Barns behov av rörelse, kunskap och gemenskap kan tillfredsställas genom vistelse i natur- och kulturlandskapet. Utevistelse motverkar såväl mental som fysisk ohälsa.

Preciseringar

1. Friluftsliv och utomhuspedagogik är självklara och tydliga moment i grundutbildning för lärare och förskolelärare.
2. Pedagoger ges goda förutsättningar att kunna bedriva friluftslivsaktiviteter och utomhuspedagogik i olika ämnen.
3. Antalet skolor, förskolor och fritidshem som har tillgång till natur i närområdet och använder den ökar kontinuerligt.
4. Barn och unga inom förskola, skola och fritidshem ges goda möjligheter till upplevelser och kunskap om natur- och kulturlandskap.

Uppföljning (här finns idag inga mätinstrument förutom till precisering 3, dessa är nya förslag)

- Skolverket redovisar återkommande hur inslaget av friluftsliv, utomhuspedagogik och naturvägledning ser ut i lärarnas grundutbildning.
- Skolverket genomför en nationell undersökning, granskar måluppfyllelsen utifrån styrdokument (läroplan och kursplaner) om undervisningen i friluftsliv i skolans, förskolans och fritidshemmets verksamhet.
- Skolverket redovisar återkommande om utbudet av kvalificerad fortbildning kring friluftsliv, utomhuspedagogik och naturvägledning och hur många som deltar i utbildningen.
- Naturvårdsverket genomför enkätundersökningen Sveriges friluftskommun till kommuner och Skogen i skolan redovisar om antalet skolskogar till Skolverket.

Samordnande myndighet

Skolverket

9. Friluftsliv för god folkhälsa

En ökande andel av befolkningen är regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet för ökad folkhälsa.

Beskrivning

Natur- och kulturlandskapet är en resurs för folkhälsoarbetet i Sverige. Vistelse utomhus samt fysisk aktivitet har starka positiva hälsoeffekter, såväl fysiskt som psykiskt. Friluftsliv och rekreation kan utövas av alla oavsett ålder och bakgrund. Det är viktigt att använda friluftslivet/naturkontakten som en resurs i folkhälsoarbetet. Detta kan ske exempelvis genom planering och fysiska åtgärder men även genom information och kunskapsspridning till olika yrkeskategorier såsom pedagoger, landskapsarkitekter, vårdpersonal, folkhälsoarbetare och lokala-, regionala- och nationella beslutsfattare.

Preciseringar

1. Andelen kommuner som uppnår kriterierna fastställda för Sveriges friluftskommun ökar kontinuerligt.
2. Samverkan mellan kommuner (t ex folkhälsosamordnare), landsting (t ex FaR-samordnare) och den ideella sektorn får fler medborgare att bli eller förbli fysiskt aktiva genom friluftsliv.
3. Barns naturkontakt och fysiska aktivitet ökar genom ett rikt friluftsliv i skolan.

Uppföljning

- Naturvårdsverket genomför enkätundersökningen Sveriges friluftskommun till kommunerna.
- Folkhälsoinstitutet, i samråd med Svenskt Friluftsliv och berörda myndigheter, följer upp arbetet med att stärka folkhälsan kopplat till fysisk aktivitet och friluftsliv.
- Se mål 8.

Samordnande myndighet

Statens Folkhälsoinstitutet

10. God kunskap om friluftslivet

Det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag har god kunskap och kompetens i frågor kring friluftsliv och natur/kulturturism.

Beskrivning

Ökad kunskap behövs för samhällets planering och för förvaltning av naturområden. Forskning och statistik om friluftsliv är av stor vikt för att öka kunskapen om friluftslivets betydelse för individer, samhälle och naturvård. Bättre kunskap om friluftsliv och natur- och kulturturism kan också ha betydelse för ekonomisk tillväxt. Forskningen behöver långsiktigt säkerställas och statistiken kompletteras för att bättre motsvara samhällets behov.

Preciseringar

1. Forskning om friluftsliv stöds på ett sätt som tillvaratar ämnets bredd, skapar bra möjligheter till finansiering och utveckling. En nationell nätverksorganisation är etablerad, angelägna forskningsområden är identifierade och en nationell forskarskola är inrättad. Forskning om friluftsliv uppfattas som en attraktiv karriärväg och svensk friluftsforskning står sig väl internationellt.
2. Statistik om friluftslivet finns och är utformad för att motsvara samhällets behov. SCB's ULF-undersökning och myndigheternas statistikinsamling har utvecklats för att passa de nya friluftslivspolitiska ambitionerna.
3. Berörda myndigheter, organisationer, markägare, kommuner och företag har god kunskap och kompetens i frågor kring friluftsliv och natur-/kulturturism omfattande hela friluftslivspolitikens bredd.
4. Forskningsresultat och statistik om friluftsliv kommuniceras aktivt och sätts in i större sammanhang.

Uppföljning

- Naturvårdsverket genomför återkommande utvärderingar av friluftsforskningen och dess kommunikation
- Naturvårdsverket genomför återkommande utvärderingar av statistiken.
- Berörda myndigheter redovisar till Naturvårdsverket kring kunskap och kompetens, kompletterat med enkät- eller intervjuundersökningar med centrala aktörer inom friluftslivet.

Samordnande myndighet

Naturvårdsverket

Frågor som behöver lösas

Naturvårdsverket har identifierat ett antal behov som behöver tillgodoses för att kunna genomföra målen i friluftslivspolitik.

- **Resurser för friluftslivspolitik**

I propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238, skriver regeringen att arbetet ska genomföras inom befintliga anslag (sid 60-63). Många av remissinstanserna uttrycker oro för resurserna för att genomföra friluftslivspolitik. Några menar att friluftslivet är underfinansierat och att det inte går att genomföra friluftslivspolitik utan att tillföra resurser. Många kommuner, Statens Folkhälsoinstitut, Skolverket och länsstyrelserna skriver i sina remissvar att de är positiva till att bidra till friluftslivspolitikens genomförande, men att de inte har möjlighet utan extra resurser eller förtydliganden i instruktioner eller regleringsbrev.

- **Instruktion/regleringsbrev**

Myndigheterna ser ett behov av förtydliganden av uppdrag rörande friluftslivspolitik i instruktioner och regleringsbrev.

- **Översyn och komplettering av verktyg**

I dialogen med friluftslivets aktörer kommer det fram att friluftsliv ofta finns med i övergripande policydokument men att friluftsliv i praktiken har en svag ställning. Detta är också något som forskning visar. Det finns ett behov av en översyn av de verktyg och förutsättningar som myndigheterna har att arbeta med och därefter ett eventuellt behov av komplettering av befintliga lagar och regelverk, ekonomiska styrmedel (i synnerhet stöd och ersättningar) samt vägledning.

- **Tillgång till kunskap om friluftslivet**

Kunskap om friluftslivet, baserad både på forskning och statistik, är en förutsättning för friluftslivspolitikens genomförande och uppföljning. Friluftslivets aktörer är därför beroende av att det finns tillgänglig och väl kommunicerad forskning och statistik för att kunna genomföra sina uppdrag att nå målen med friluftslivspolitik. Detta gäller för samtliga mål.

Idag finansierar Naturvårdsverket ett sexårigt forskningsprogram, Friluftsliv i förändring, som avslutas 2012. Forskningsprogrammet utgör ett nätverk av sju lärosäten och har ett stort inslag av kommunikation som kommuner, organisationer, företag, utbildningar, markägare och myndigheter har behov av.

Det finns också ett framtaget förslag till hur ett statistikprogram för friluftslivet kan genomföras (Statistikprogram för friluftsliv, Naturvårdsverkets rapport 5975). Den officiella statistik som idag finns om friluftsliv (SCB:s ULF

undersökning) är mycket begränsad i sin omfattning. Några myndigheter genomför statistikinsamling och analyser. Kunskapen om denna behöver förbättras mellan aktörerna och när så är lämpligt samordnas.

För att uppnå målet om en god kunskap om friluftslivet, och därigenom bidra till att uppfylla övriga mål, behöver frågan om hur forskning, statistikframtagning och kommunikation av resultaten lösas. Här finns ett problem när det gäller långsiktig finansiering.

- **Uppföljning av friluftslivsmålen**

I förslaget till mätbara mål för friluftslivspolitiken föreslår Naturvårdsverket hur målen ska följas upp. Förslaget bygger på de mätinstrument som finns tillgängliga idag. Uppföljningen ger inte en heltäckande bild av hur friluftslivet utvecklas och hur målen uppfylls. I förslaget saknas helt mätningar av besökare i natur- och kulturlandskapet. Uppföljningen skulle behöva utvecklas för att vara ett riktigt stöd i arbetet med friluftslivspolitiken. En grundförutsättning för en lyckad uppföljning är en nollmätning.

Friluftsliv i förändring, SCB och Naturvårdsverket har tagit fram förslag kring hur man kan utforma forskning och statistik för friluftslivet.

- **Friluftslivsmål kontra miljömål**

Flera av miljömålen behandlar även friluftslivet. Vi ser att dessa båda system kompletterar varandra, men relationerna dem emellan bör redas ut. Det är heller inte helt klart vilken dignitet friluftslivsmålen får.

- **Samordning regional nivå**

Kommunerna efterfrågar samordning på regional nivå och stöd från regionala och nationella myndigheter. I propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238 skriver regeringen att länsstyrelserna har ansvar för att stötta kommunerna i friluftslivsarbetet (Framtidens friluftsliv sid 62) Länsstyrelserna uppger att de har svårt att leva upp till detta på grund av resursbrist. Det innebär i sin tur att kommunerna får svårare att genomföra sin del av friluftslivspolitiken. Samtidigt menar remissinstanserna att länsstyrelsernas roll som samordnande och vägledande bör stärkas. Man kan också tänka sig andra regionala aktörer som sköter samordning och vägledning.

- **Utveckla regionala mål**

För att få genomslag på regional och kommunal nivå kan ett alternativa vara att ta fram även regionala mål för friluftslivspolitiken.

- **Skillnaderna mellan olika delar av landet och mellan olika kommuner är stor**

Kommunernas ansvar för friluftslivet är stort i friluftslivspropositionen (Framtidens friluftsliv sid 30). Det som kan upplevas enkelt att genomföra i

en kommun kan vara svårt i en annan. Det finns stora och små kommuner, tätbebyggda eller glesbebyggda kommuner, kommuner med stor tillgång till natur- och kulturlandskap för friluftsliv och de där natur- och kulturlandskap är en bristvara. Det är alltså stora skillnader mellan olika delar i landet och mellan olika kommuner när det gäller förutsättningar att planera för friluftsliv.

- **Dialog friluftslivets aktörer**

Utmaningen i nästa steg blir att involvera fler av friluftslivets aktörer. I regeringsuppdraget har vi fokuserat på hur staten kan utveckla och skapa förutsättningar för friluftsliv. I nästa steg behöver friluftslivets övriga aktörer delta, såsom markägare, ideella organisationer, utbildningar inom friluftsliv, branschorganisationer, natur- och kulturturismföretag med flera.

- **Socialavgiftslagen undantag bör även gälla friluftslivets organisationer**

De ideella organisationerna är viktiga för att människor ska hitta ut till ett aktivt friluftsliv. Idag omfattas inte friluftslivets organisationer av det undantag som gäller för idrottens organisationer när det gäller Socialavgiftslagen (2: kap, 19§). Motsvarande undantag bör gälla även för friluftslivets organisationer.

Ordförklaring

Friluftsliv är enligt SFS 2010:2008 vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling,

Hållbart friluftsliv följer definitionen av hållbar utveckling som enligt FN är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Hållbar utveckling innehåller tre delar; ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Kommunalt friluftsråd leds av kommunen med syfte att föra dialog och utveckla det lokala friluftslivet. Det kan bestå av flera förvaltningar inom kommunen/kommunala bolag, det ideella friluftslivet, miljövårdsorganisationer, markägare, kommersiella aktörer, friluftsstiftelser, folkbildningen, Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen med flera.

Landskap är enligt Europeiska Landskapskonventionen ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer. Vi har valt att genomgående kalla landskapet för natur- och kulturlandskapet. Här igår givetvis även vattenbaserade friluftslivsmiljöer t ex stränder och hav, även parker, gröna korridorer och närmiljöer.

Likabehandling innebär enligt Handisam att alla ges möjlighet att delta på lika villkor oavsett kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionsförmåga, ålder eller sexuell läggning.

Mångfald innebär enligt Ungdomsstyrelsen en mångfald av värderingar och livsstilar. Människors förutsättningar och villkor varierar, bland annat beroende på kön, etnicitet, kulturell eller socioekonomisk bakgrund, bostadsort, sexuell läggning och eventuella funktionshinder.

Naturturism omfattar, enligt professor Peter Fredman, forskningsinstitutet ETOUR, människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning.

Naturvägledning är enligt Centrum för naturvägledning kommunikation, information och andra pedagogiska aktiviteter som underlättar för människor att uppleva och utveckla sin känsla för och kunskap om naturen. En naturvägledare väcker känsla för och förmedlar kunskap om natur. Detta sker i natur- och kulturlandskapet.

Resursperspektivet handlar enligt Ungdomsstyrelsen om att alla människor har

unika kunskaper, erfarenheter och värderingar. Dessa resurser är värdefulla för att skapa ett samhälle som präglas av hållbar social och ekonomisk tillväxt, jämställdhet och rättvisa. Resurserna måste utvecklas och tas till vara i den offentliga sektorn, i näringslivet, på arbetsmarknaden, genom egna företag och i folkrörelserna. I praktiken innebär detta att människor ska ges inflytande över verksamheter som påverkar dem.

Rättighetsperspektivet är enligt Ungdomsstyrelsen att människor har rätt till social och ekonomisk trygghet, god hälsa och möjlighet till utveckling. De har rätt att vara med och påverka sitt eget liv, sin närmiljö och samhällsutvecklingen i stort.

Samhällsekonomisk konsekvensanalys är en process för att bland annat identifiera, bedöma och redovisa de för- och nackdelar som ett förslag för med sig för samhället som helhet.

Självständighetsperspektivet är enligt Ungdomsstyrelsen att människor har självständighet och oberoende. Med oberoende menas även frånvaro av faktorer som skapar beroende eller minskar personens handlingsutrymme. Missbruk, tvång och förtryck är exempel på sådana faktorer, liksom diskriminering, stereotypa könsroller, påtryckningar av olika slag och brist på ekonomiska och kunskapsrelaterade resurser.

Tillgänglighet enligt Handisam innebär att varor, tjänster, miljöer och system är åtkomliga och kan användas av alla arbetstagare, medborgare och konsumenter oavsett funktionsförmåga.

Tätortsnära natur utgörs av det obebyggda natur- och kulturlandskapet i och nära tätort. En tätort definieras som sammanhängande bebyggelse med högst 200 meter mellan husen och minst 200 invånare. Det är svårt att sätta en avståndsgräns utåt för tätortsnära natur, men en grundregel kan vara att den sträcker sig minst en kilometer ut från tätortsgränsen. Sannolikheten att natur besöks regelbundet sjunker om avståndet är längre än ungefär en kilometer från bostaden. Avståndet bör anpassas efter ortens lokala förutsättningar och utökas om besöksstrycket är högt och tillgången på natur nära tätorten låg.

Källförteckning

- Propositionen Framtidens friluftsliv 2009/10:238
- Propositionen Hållbart skydd av naturområden 2008/09:214
- Statistikprogram för friluftsliv, Naturvårdsverkets rapport 5975
- Sammanställning av remiss-svar från regeringsuppdraget Förslag till mätbara mål för friluftslivspolitiken. (finns på Naturvårdsverkets webb)

Bilaga 1. Tio nätverk för friluftsliv

1. Tillgänglig natur

Kontakt: Johan Olsson, Boverket

Deltagare:

- Boverket
- Fiskeriverket
- Folkhälsoinstitutet
- Friluftsliv i förändring
- Handisam
- Konsumentverket
- Länsstyrelserna
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Sveriges kommuner och landsting
- Statens fastighetsverk

2. Starkt personligt och ideellt engagemang i friluftslivet

Kontakt: Ulf Silvander, Svenskt friluftsliv

Deltagare:

- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Svenskt friluftsliv
- Statens fastighetsverk
-

3. Allemansrätten en grund för friluftslivet

Kontakt: Per Nilsson, Naturvårdsverket

Deltagare:

- Boverket
- Fiskeriverket
- Friluftsliv i förändring
- Jordbruksverket
- Konsumentverket
- Länsstyrelserna
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Sveriges kommuner och landsting
- Svenskt friluftsliv

- Tillväxtverket

4. Långsiktig planering för friluftsliv

Kontakt: Sofia Blomquist, Skogsstyrelsen

Deltagare:

- Boverket
- Fiskeriverket
- Folkhälsoinstitutet
- Friluftsliv i förändring
- Jordbruksverket
- Länsstyrelserna
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Statens fastighetsverk

5. Attraktiv tätortsnära natur

Kontakt: Ulrika Åkerlund, Boverket

Deltagare:

- Boverket
- Fiskeriverket
- Folkhälsoinstitutet
- Friluftsliv i förändring
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Sveriges kommuner och landsting
- Statens fastighetsverk

6. Ett starkt och nyskapande naturturismföretagande

Kontakt: Thomas Lindström och Lina Holmgren, Tillväxtverket

Deltagare:

- Fiskeriverket
- Friluftsliv i förändring
- Jordbruksverket
- Konsumentverket
- Länsstyrelserna
- Naturvårdsverket
- Region Skåne
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen
- Statens fastighetsverk

- Tillväxtverket

7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Kontakt: Evelina Selander, Naturvårdsverket

Deltagare:

- Fiskeriverket
- Friluftsliv i förändring
- Länsstyrelserna
- Naturhistoriska riksmuseet
- Naturvårdsverket
- Riksantikvarieämbetet
- Skogsstyrelsen

8. Ett rikt och uppskattat friluftsliv i skolan

Kontakt: Ingvar Jundén, Naturvårdsverket

Deltagare:

- Folkhälsoinstitutet
- Friluftsliv i förändring
- Naturhistoriska riksmuseet
- Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsen
- Skolverket
- Örebro Universitet, NCFE
- Svenskt Friluftsliv
- Linköpings universitet

9. God folkhälsa

Kontakt: Sandra Lagerkvist, Folkhälsoinstitutet

Deltagare:

- Folkhälsoinstitutet
- Naturvårdsverket
- Svenskt friluftsliv
- Sveriges kommuner och landsting
- Skogsstyrelsen

10. God kunskap om friluftslivet

Kontakt: Peter Fredman, Mittuniversitet

Deltagare:

- Fiskeriverket
- Folkhälsoinstitutet
- Friluftsliv i förändring

- Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsen
- Statistiska centralbyrån

Bilaga 2. Samhällsekonomisk konsekvensanalys

En samhällsekonomisk konsekvensanalys är genomförd av konsultföretaget WSP Analys och Strategi. Konsulterna är ansvariga för analysens resultat. Rapporten i sin helhet finns att tillgå hos Naturvårdsverket. En sammanvägning av de olika konsekvenserna ser ut på följande sätt:

WSP Analys och Strategi skriver:

Det saknas underlag för en monetär avvägning mellan samhällsekonomisk kostnad och nytta, så därför görs istället en kvalitativ bedömning av om det är kostnaderna eller nyttorna som skulle komma att överväga om målen i propositionen Framtiden friluftsliv skulle uppfyllas.

I tabell 4 finns en lista av de tydliga positiva och negativa samhällsekonomiska effekter som framkommit.

	Positiv samhällsekonomisk effekt	Negativ samhällsekonomisk effekt	Kommentarer
Ökad turism och rekreation	Ökad konsumtion <i>Kost</i> <i>Logi</i> <i>Resor</i> <i>Upplevelser</i> <i>Utrustning</i> Fler arbetstillfällen <i>Resor</i> <i>Kost</i> <i>Logi</i> <i>Upplevelser</i> <i>Utrustning</i>	Ökat resande (trängsel, utsläpp). Ökad belastning på naturen och besvär för markägare. (Allemansrätten ska dock följas)	Hållbara lösningar eftersträvas enligt Svensk Turism strategi för 2020. Resor behöver inte ske med fossila drivmedel. Inom skyddade områden pågår arbete med zoner och kanalisering för att styra besökarströmmar och därmed minska negativa effekter.
Förbättrad folkhälsa	Ökad kondition Mindre belastningsskador Minskad övervikt Stressdämpande Stärkt immunförsvar Bättre sömn Ökat välbefinnande	Ökad mängd kroppsskador Ökat antal olyckor till följd av ovana utövare	Risken för olyckor och skador antas inte vara högre i friluftslivet än för andra aktiviteter.
Förändring av markvärde /lägenhetsvärde till följd av närhet till natur	Ökad betalningsvilja (med ca 600 kr/m ² för lägenhet i Storstockholm om det finns åtminstone 10 ha parkyta inom 1 km)	Om närhet till natur innebär längre till samhällsservice minskar betalningsviljan för lägenheter	Mer forskning krävs för att kunna entydigt uttala sig om nettoeffekten. Många faktorer spelar in i generell betalningsvilja för en bostad
Ökad miljömedvetenhet	Bidrar till ett ekologiskt hållbart samhälle	?	Positivt
Ökad integration	Bidrar till minskad depression och ångest	?	Positivt

	Positiv samhällsekonomisk effekt	Negativ samhällsekonomisk effekt	Kommentarer
Ökade kostnader för myndigheter, länsstyrelser och kommuner (för att ovanstående ska genomföras).		Personalkostnader, Informationsinsatser. investeringar i tillgänglighetsåtgärder, forskning, statistikdatabaser, drift- och underhållskostnader etc.	Förslagen kräver att resurser avsätts till friluftslivet. Om inte friluftslivet får ytterligare resurser så innebär detta troligtvis att myndigheter, länsstyrelser och kommuner måste överföra resurser från andra områden till friluftslivet.
Ökade målkonflikter mellan aktörer		Potentiellt ökad konkurrerande markanvändning, konflikt mellan utövare etc.	Flera preciseringar kan leda till målkonflikter mellan aktörer.

Tabell 4. Sammanfattande samhällsekonomisk analys

Vi bedömer att den största osäkerheten finns kring i vilken mån ett ökat friluftsliv skulle medföra ett ökat behov av resor (som i sin tur då skulle kunna bidra till ökad trängsel och ökade hälso- och miljöskadliga utsläpp). Den största samhällsekonomiska posten bedömer vi vara ökad folkhälsa, tätt följd av ökad regional tillväxt som en följd av ökad naturturism.

Det är i detta fall svårt att föra i bevis att den samhällsekonomiska nyttan är större än de samhällsekonomiska kostnaderna, eftersom de åtgärder som kommer att krävas för att uppnå de mätbara målen för närvarande är okända (och därmed också åtgärds-kostnaderna). Den samhällsekonomiska nyttan har inte kunnat värderas monetärt eftersom det saknas statistiskt underlag och i några fall även tydliga effektsamband.

Men om vi utgår från det som är känt kan vi ändå ställa upp ett räkneexempel: Om vi antar att 20 % av befolkningen utövar mer friluftsliv i utredningsalternativet, varav 10 procent av befolkningen blir mer fysiskt aktiva i naturen och att ytterligare 10 procent upplever naturen utan inslag av motion (i detta räkneexempel som turister) då skulle det enligt de forskningsunderlag som tagits fram handla om en årlig besparing på ca 1,7 miljarder kronor i sjukvårdskostnader och minskat produktionsbortfall respektive en ökad konsumtion kopplad till svensk naturturism på ca 9,7 miljarder kronor per år. Det årliga sammanlagda anslaget till friluftslivorganisationerna var 28 miljoner år 2011 och Naturvårdsverket satsade ca 5 miljoner kronor per år på friluftsforskning under åren 2006 - 2012 genom forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring. Kommunernas och myndigheternas nuvarande kostnader för sitt löpande arbete med friluftsliv är inte känt, enbart att det finns en önskan från Riksdagen att arbete med de åtgärder som blir en följd av propositionen ska rymmas inom befintliga anslag. Som nämndes i avsnittet om samhällsekonomiska kostnader så kommer troligtvis rätt mycket större resurser att krävas för att uppnå de föreslagna mätbara målen i utredningsalternativet än de resurser som samhället idag lägger på friluftsliv i referensalternativet. För att synliggöra de kostnader som finns förknippade med arbete med friluftsliv har vi i räkneexemplet räknat med att alla kommuner, län och berörda statliga myndigheter

avsätter 1 miljon kronor vardera per år för att bidra till att målen i propositionen Framtiden friluftsliv nås. Detta är sannolikt en mycket större budget än vad som är fallet i referensalternativet .

Inte bara kostnaderna är osäkra, i detta räkneexempel saknas dessutom många poster som bidrar till samhällsekonomisk nytta, men om de kända kostnadsposterna ställs mot den kända nyttan står det klart att den kända beräkningsbara årliga nyttan är åtminstone 30 gånger större än den kända årliga kostnaden . De negativa effekter som ett ökat friluftsliv skulle föra med sig kommer troligen att kunna begränsas, se resonemangen i tabell 5. Det skulle i sådana fall innebära att det finns ett förhållandevis stort utrymme för ökade kostnader (även om exempelvis enbart en 10 procentig ökning av svenskarnas motionsaktiviteter skulle slå in) innan satsningarna skulle betecknas som samhällsekonomiskt tveksamma.

Det finns därmed stor anledning att tro att det är samhällsekonomisk lönsamt att genomföra propositionen Framtidens friluftsliv och förslagen till mätbara mål. Det finns ganska få utvecklade effektsamband inom friluftslivsområdet, vilket gör det svårt att göra en fullskalig kvantitativ samhällsekonomisk analys. Ökad forskning inom detta område kommer att underlätta framtida samhällsekonomiska analyser. Det är också av intresse att göra en uppföljning av kostnaderna för de preciseringar som föreslås för att säkerställa att framtida åtgärdsförslagen kan anses vara kostnadseffektiva ur en samhällsekonomisk synvinkel.

Bilaga 3. Kopplingar till miljömålen

Friluftslivsmålen ligger ibland väldigt nära miljömålen. Vi har sett över och försökt samordna arbetet med friluftslivsmålen med miljömålen nya preciseringar. Miljömålen preciseringar är ännu inte beslutade. Beslut väntas under 2012. Nedan följer de preciseringar i miljömålen som kopplar till friluftslivsfrågor.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Hav i balans

Havs-, kust- och skärgårdslandskapets stora värden för fritidsfiske, bad- och båtliv och annat friluftsliv värnas med krav på hänsyn från annan verksamhet. I särskilt betydelsefulla friluftsområden ställs höga krav på att friluftsvärdena bevaras och vårdas.

Innebörd/förtydligande:

- Kust- och skärgårdslandskapet är tillgängligt för rekreation och friluftsliv och ger förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv.
- Hänsyn tas till friluftshintressen vid exploatering så att barriärer och fragmentering undviks.
- Skyddade områden ska, beroende på syftet med skyddet, vara en tillgång för friluftslivet.
- Buller och andra störningar från båtar och människor är försumbara inom särskilt utpekade områden, så kallade hänsynsområden.

Myllrande våtmarker

Våtmarkernas värde för friluftsliv värnas och utvecklas så att människor har tillgång till olika typer av våtmarker, såväl tätortsnära som på mer avlägsna platser.

Innebörd/förtydligande:

- Hänsyn tas till friluftshintressen vid planering och projektering av infrastruktur, så att friluftsområden inte skadas samt buller, barriärer i och fragmentering av landskapet undviks.
- Våtmarker som är särskilt intressanta för friluftslivet har god tillgänglighet. Besöksanordningar upprättas och underhålls i relevanta skyddade områden.
- Tätortsnära våtmarker värnas. Våtmarker och områden i anslutning till våtmarker med betydelse för friluftslivet undantas från exploatering i kommunernas översiktsplaner.

Levande skogar

- Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.
- Människors hälsa främjas genom att attraktiva skogar för rekreation och friluftsliv värnas och förvaltas så att dess upplevelsevärden stärks.

Innebörd/förtydligande:

- Skogsområden som är viktiga för rekreation och friluftsliv identifieras, främjas och tillgängliggörs.
- Skogsbruket bedrivs på ett sådant sätt att hänsyn tas till skogens värden för rekreation och friluftsliv.
- Fysisk planering bidrar till att buller, barriärer i och fragmentering av landskapet undviks samt till att tätortsnära skog med betydelse för rekreation och friluftsliv undantas från exploatering.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapet erbjuder rika möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv.

Storslagen fjällmiljö

Rennäring, turism, jakt och fiske och annat nyttjande av fjällen liksom bebyggelse och annan exploatering bedrivs med hänsyn till naturens långsiktiga produktionsförmåga, biologisk mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftsliv.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö.

Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Hållbar samhällsplanering

Fysisk planering och samhällsbyggande ska grundas på program och strategier för:

- Hur en integrerad bebyggelse- och transportstruktur, som gynnar kollektivtrafik och gång och cykel, ska åstadkommas.
- Hur kulturhistoriska värden ska tas till vara och utvecklas.
- Hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö som friluftsliv och för rekreation och lokal odling, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas.

Natur- och grönområden

- Det finns natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god kvalitet och tillgänglighet så att behovet av utomhuslek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses.

Innebörd/förtydligande:

- Grön- och naturområden i och nära tätorter hänger samman i en struktur som gynnar människors rekreationsbehov och djur- och växtliv.
- I tätortsnära natur- och grönområden med låg bullernivå ska ljudkvaliteten skyddas och utvecklas.
- Natur- och grönytornas förmåga att generera ekosystemtjänster är skyddade.

Ett rikt växt- och djurliv

Människor har tillgång till natur- och kulturmiljöer med ett rikt växt- och djurliv som ska stimulera till upplevelser och utevistelse både i närmiljön och på mer avlägsna platser. Detta bidrar till en allmän förståelse av landskapets värde, samt till rekreation och en god folkhälsa. Vid skydd av natur- och kulturmiljöer och planering av landskapet tas hänsyn till människors behov av upplevelser, utevistelse och friluftsliv. Vid förslag till exploatering av markområden ska en seriös bedömning göras av områdets betydelse och värde för upplevelser, utevistelse och friluftsliv.

Innebörd/förtydligande:

- Allemansrätten ska värnas. Hänsyn tas till behovet av utevistelse och friluftslivintressen vid planering och projektering av infrastruktur och bebyggelse, bland annat genom att barriärer i och fragmentering av landskapet undviks. Tätortsnära områden med betydelse för friluftslivet undantas från exploatering i kommunernas översiktsplaner.
- Insatser ska göras för att locka till utevistelse, och miljöer i närheten av skolor och förskolor är av särskild vikt. Tillgänglighetsfrågorna för områden som är särskilt intressanta för friluftslivet ska ha hög prioritet. Det kan gälla exempelvis kollektivtrafik och handikappanpassning av vissa områden. Besöksanordningar såsom fågeltorn och spänger upprättas och underhålls i utvalda skyddade områden.
- Tätortsnära natur bevaras, vårdas och utvecklas med hänsyn till såväl friluftsliv-, kulturmiljö- som naturvärden. Barriärer och störningar som allvarligt motverkar människors och djurs nyttjande av tätortsnära natur åtgärdas. Den tätortsnära naturens samlade värden och allemansrättens skyldigheter och rättigheter görs kända.
- Frihet från buller. Hänsyn tas till friluftslivintressen vid planering och projektering av infrastruktur.
- Lokal kunskap tas tillvara genom att dialog förs med markägare och lokala aktörer vid bevarande, vård, utveckling och tillgängliggörande av tätortsnära natur.

Förslag till mål för friluftslivspolitik

RAPPORT 6476

NATURVÅRDSVERKET
ISBN 978-91-620-6476-1
ISSN 0282-7298

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Den här rapporten är Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget att ta fram förslag till mål för friluftslivspolitik. Grunden finns i propositionen framtidens friluftsliv 2009/10:238.

Rapporten ger förslag på tio mätbara mål och ett förslag till hur arbetet för att uppfylla målen kan genomföras och följas upp. Naturvårdsverket har också identifierat ett antal frågor som vi bedömer behöver lösas för att friluftslivspolitik ska uppfyllas.

Förslaget har arbetats fram i dialog med ett stort antal av friluftslivets aktörer och efter samråd med ca 20 myndigheter och organisationer. Viljan att påverka och vara delaktiga i friluftslivsarbetet har varit fantastisk. Det är Naturvårdsverkets förhoppning att målen blir en start på ett arbete att lyfta och stärka friluftslivet i Sverige.

